

Perry Pierik

Perry Pierik is auteur van verschillende boeken over de Tweede Wereldoorlog: *Van Leningrad tot Berlijn* en *Friedrich Knolle, bekentenissen van een SD-officier*. Daarnaast geniet Pierik bekendheid als uitgever bij uitgeverij Aspekt.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Geschiedenis werkt zowel relativerend (je bent onderdeel van het groter geheel) als wel oriënterend (je beseft dat er een geheel is, hoe divers ook). Dat draagt bij aan een stukje 'liberal education' dat je iedereen zou gunnen en dat het leven aangenamer maakt.

Kunt u zich nog veel herinneren van uw geschiedenislessen?

Ik denk dat ik van een van de laatste generaties ben die nog les kregen met de prenten van Johan Herman Isings. Die vatte de wereld samen in een afbeelding. Juist in die beknoptheid zat de rijkdom. Je droomde weg. Ik heb dat recentelijk weer hervonden in de historische schilderijen van Anton Verhey, die je met recht de moderne Isings zou kunnen noemen. Je ziet dan ineens de Amerikanen in Bagdad lopen, in dezelfde sfeer als toen. In zekere zin hebben goede historische lessen bijna iets literairs. Aan de andere kant moet het ook om de feiten blijven gaan, en met valse romantiek is niemand gediend. Ik denk dat ik redelijk geboft heb met mijn geschiedenisonderwijzers.

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Te veel om op te noemen. De vergeten leermeesters van Adolf Hitler, bijvoorbeeld, of de Velseffaire, de stadhouderbrieven, het Englandspiel, de rotzooi op Bureau Nationale Veiligheid, het zijn allemaal nog open verhalen. Het NIOD wil er niet aan. Dr. Langeveld schrijft in zijn twee delen dikke Colijn-biografie dat hij (Colijn) niet bij het verzet betrokken was. Het tegendeel was het geval. Hij stond in contact met de Stijkelgroep, maar zijn kringen waren ook door de SD succesvol geïnfiltrerd. Colijn doorzag dit niet en de Stijkelgroep werd opgerold. Het was de meest bloedige afrekening met het verzet in de periode 1940-1945. Geen woord hierover in de literatuur. Ik kwam het tegen door een nieuw spoor te volgen: Friedrich Knolle. Nee, er is nog voldoende te ontdekken.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt? Waarom?

Ik heb ooit aan de buis gekluisterd gezeten vanwege de verfilming van het boek van de Roemeense schrijver Gheorgiu Virgils Het 25ste uur. Deze film kenschetst tragikomisch de gevolgen van irredentisme, racisme en menselijk onvermogen. Het was te pijnlijk om naar te kijken, de film rekende af met het fascisme en het communisme. In die zin veelzijdiger dan de meeste historische boeken. Ook geeft het meesterlijk het ongelijk van de waan van de dag weer.

Welke historische persoon had u willen zijn?

Ik zou best een jonge Churchill willen zijn, een laatste cavaleriecharge in Noord-Afrika, en dan snel weer terug naar huis voor het poloseizoen, onderweg op de boot schrijvend aan mijn memoires.

Winston Churchill in 1900, 26 jaar oud.

Denkt u dat de canon van Nederland nut heeft voor het geschiedenisonderwijs?

Het is besamend wanneer je merkt dat een Indonesiër je meer kan vertellen dan wat we zelf weten over onze 300 jaar overzee. Een stukje canon kan echt geen kwaad. Maar je krijgt niks cadeau, je moet er voor werken en de tijdgeest moet het toelaten.

Erich Ludendorff

Welk historisch boek maakte de meeste indruk op u?

Ik ben een liefhebber van de (auto)biografie. Ik kan gefascineerd de eindeloze reeks oorlogsmemoires lezen die vertaald vanuit het Russisch bij Militärverlag verschenen, in de toenmalige DDR. Die boeken zijn fascinerend om wat er niet in staat. Ze leggen de ziel - of juist het ontbreken daarvan - van het communisme bloot. Over het nationaal-socialisme is Ernst Hanfstaengl, Zwischen Weisses und Braunem Haus mijn favoriete studie. Het boek heeft mijn kijk op die periode fundamenteel veranderd. In de beschrijving van Hanfstaengls' ruzie met propagandachef Joseph Goebbels wordt voor mij de perversie van het nazisme blootgelegd. Renegaten zijn de kenners! Soms doe je bijzondere ontdekkingen. Jarenlang dacht je dat de 'Hitler-Welle' ooit met Bullock en zo begon, tot je ineens op Walter Görlitz en Herbert A. Quint stuit, en dan blijkt dat alles al in hun Hitler-biografie staat.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

Ik rijd nimmer onberoerd over de Waalbrug bij Nijmegen: Karel de Grote en Airborne-soldaten reiken elkaar daar moeiteloos de hand. Het meest geroerd was ik toen ik naast het standbeeld van bisschop Gellert stond in Boedapest, het kruis met Jezus wijzend naar het oosten. Voor het eerst voelde ik 'Mitteleuropa', waar de onzichtbare grenzen lagen.

Hoe vindt u dat geschiedenis aan een middelbare school moet worden gedoceerd?

De anekdote helpt denk ik, maar reik een waslijn aan waarlangs het verhaal gesitueerd kan worden. Houvast en plaatsbepaling zijn essentieel. Als ik iets uitleg aan iemand over geschiedenis dan teken ik vaak eerst de rivierlopen en bergen in op de kaart. Sta ook stil bij dat andere uit de geschiedenis: de irrationele mens en het momentum in de geschiedenis. Daarnaast de diepere onderstromen die als oeroude wegen hun weg door de geschiedenis banen en die de humus vormen waarop alles plaatsvindt. Laat de geschiedenisles ook domweg interessant zijn. 'De leeswolf moet je grijpen', zeg ik als uitgever.

Welke historische persoon spreekt u het meeste aan?

Mijn laatste boek gaat over SD-chef Friedrich Knolle, de tweede man van deze dienst in Nederland. 'U zult niets over mij vinden', schepte hij op, midden jaren zestig. Daar heb ik een antwoord van meer dan 300 pagina's op geschreven. Het bleek een dankbaar onderwerp; hij was van het tweede echelon, maar stond met de voeten in de modder, zijn naam prijkte op de executiebevelen. Hij bleek goed in zijn vak (o.a. spionage) en de Amerikanen namen hem na 1945 op vanwege zijn netwerk in het Joegoslavië van Tito. Momenteel werk ik weer aan mijn 'oude liefde', Erich Ludendorff. Hij was de grootste complotdenker aller tijden, zonder twijfel. Maar de doorgronding van zijn psyche en handelen is een heerlijke reis geworden door boekenland. Ik was deze zomer nog bij zijn pronkgraf in Tutzing aan de Starnbergersee.

Wat is uw meest dierbare bezit dat ook historische waarde heeft?

Op mijn werkkamer staat een enorm portret van Bismarck. Het is het origineel dat vroeger boven het bureau van Erich Ludendorff hing. Zijn wakend oog dat voortdurend over mijn schouder valt houdt me bij de les.

'Pas toen besepte ik dat ik oog in oog met de geschiedenis had gestaan'

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Enige tijd geleden ontmoette ik de 94-jarige secretaresse van de vrouw van Erich Ludendorff, Dr. Mathilde von Kemnitz, een hoog esoterische dame. Het was een toevallige ontmoeting. Ik was er totaal niet op voorbereid en zij was zo doof als een kwartel. Vol misverstanden spraken we een uur met elkaar en toen ik terugreed langs Passau besepte ik dat ik oog in oog met de geschiedenis had gestaan.